

El futur de la indústria

Durant els 20 anys que van del 1995 al 2015, la indústria espanyola va perdre el 15% de llocs de treball, mentre que la resta de sectors de l'economia van guanyar el 37% d'ocupacions. No es tracta d'un fenomen exclusiu d'Espanya: el procés de desindustrialització afecta, de forma generalitzada, les economies avançades i, en algunes, com la dels EUA, fa més de mig segle que dura.

Aquest procés es caracteritza per la confluència de tres factors: la reducció de l'ocupació de la indústria en termes absoluts i relatius (el pes de l'ocupació industrial va passar, a Espanya, del 19,0% del 1995 al 12,7% del 2015); en menor mesura, una caiguda de la contribució del valor afegit del sector al total del producte interior brut (a Espanya, del 19,5% al 16,4% durant el mateix període), i, en contrast, un augment del valor afegit del sector en termes reals (el +33% en aquests 20 anys i el +56% per persona ocupada).

Les raons que expliquen la desindustrialització són múltiples, però la fonamental és que la indústria es beneficia més del progrés tecnològic que el conjunt dels altres sectors. L'automatització o robotització dels processos impulsa la productivitat i permet produir molt més amb menys, la qual cosa acaba desplaçant una part de l'ocupació de la indústria a altres sectors. A aquest efecte tecnològic se n'afegeixen d'altres que també milloren la productivitat, com la subcontractació o *outsourcing* de determinats serveis (per exemple, la gestió comptable) i la deslocalització o *offshoring* de part de la producció a altres països, gràcies a la globalització i a l'enlairament de les economies emergents. Pel costat de la demanda, també és un fet contrastat que, a mesura que les economies es desenvolupen, la demanda de serveis tendeix a créixer més ràpidament que la de béns.

Malgrat que l'origen del procés de desindustrialització cal buscar-lo en un factor sens dubte positiu, com són les millores de la productivitat, la veritat és que el fenomen s'observa, sovint, amb suspicàcia i preocupació. I hi ha motius perquè sigui així. D'una banda, perquè la pèrdua de pes de la indústria també és deguda, en part, a un seguit d'impediments mitigables amb polítiques econòmiques adequades. I, de l'altra, perquè aquest procés de desindustrialització no beneficia tothom (per a qui perd la feina, que el conjunt de l'economia creixi no és cap consol).

Alguns proposen receptes aparentment senzilles per minimitzar la pèrdua de llocs de treball a la indústria i promoure un procés de reindustrialització: barreres a les importacions i subsidis directes al sector. És l'enfocament de Donald Trump, per exemple, però la història econòmica està repleta de fracassos rotunds d'aquest tipus de polítiques, que han acabat promovent la corrupció i la ineficiència més que un desenvolupament sostenible. Aquest enfocament podria provocar, a més a més, una escalada de mesures proteccionistes a nivell global i una reculada de l'economia mundial, com ja va succeir durant la Gran Depressió.

Les polítiques industrials clàssiques, mitjançant les quals un Govern pretén promoure directament el desenvolupament de determinades indústries, tampoc no tenen un bon *track record*. Al capdavall, és molt difícil preveure quines indústries tenen més probabilitats d'èxit en la seva expansió.

Una estratègia no tan senzilla, però més efectiva, requereix adoptar mesures en diverses dimensions: compensar les persones que perden la feina per la innovació tecnològica i per la globalització (per exemple, amb programes de formació i d'ajuda en la recerca d'una nova feina); disposar d'un sistema educatiu adaptat a les noves demandes de la indústria, com una formació professional moderna; promoure infraestructures que tinguin sentit des d'un punt de vista cost-benefici, com el corredor Mediterrani, i replantejar les regulacions que frenen el creixement de la dimensió de les empreses, que castiguen en especial el sector industrial. La qüestió ja no és discriminar positivament un sector. Es tracta, si més no, de no penalitzar-lo.

Enric Fernández
Economista en cap
31 d'octubre de 2016